

Kantoor Amsterdam

Anna Spenglerstraat 71
1054 NH Amsterdam
tel/fax: 020-6164684
Giro: 3767096
e-mail: M.Broek@stopwapenhandel.org

Kantoor Groningen

Postbus 7007
9701 JA Groningen
tel: 050-3133247
fax: 050-3180024
e-mail: CampagneTegenWapenhandel@xs4all.nl

Overzicht militaire sterkte in het Midden Oosten

Factsheet Campagne tegen Wapenhandel, augustus 2005

Martin Broek

Basis gegevens militaire sterkte Midden-Oosten

Land	Omvang krijgsmacht X 1000	Militair budget* X US\$ miljard	Overheidsuitgaven X US\$ miljard	Bevolkingsomvang X 1000	Militaire uitgaven / hoofd v/d bevolking US\$**	Kernwapen Programma's***	Chemische wapen- programma's ***	NPT ****	CWC ****	BWC ****
Bahrein	8,2	0,456	3,08	0,7	651	N	N	R	R	R
Egypte	704	(2002) 2,75	24,84	73,300	37,5	Onderzoeksreactoren	Vermoedelijk	R	N	N
Irak*****										
Iran	870	6,08	34,07	(69,100)	88	Onderzoeksreactor, uraniumverrijking	Vermoedelijk	R	R	R
Israël	631,5	9,84	42,23	6,600	1.490,9	Onderzoeksreactoren Kernwapens	onderzoek	N	S	N
Jemen	(265)	(2001) 0,42	3,142	20.000	21	N	N	R	R	R
Jordanië	160,7	(2002) 0,78	3,23	5.300	147,2	N	N	R	R	R
Katar	11,8	N.A.	6,4	600	N.A.	N	N	R	R	R
Koeweit	39,5	4,83	18,46	2.600	1.857,7	N	N	R	R	R
Libanon	61,4	0,82	7,02	3,700	221,6	N	N	R	N	R
Oman	34	(2002) 2,53	7,61	2.700	937	N	N	R	R	R
Saoedi-Arabië	191,5	19,1	66,66	25.000	764	N	N	R	R	R
Syrië	421,5	1,6	9,07	17.800	89,9	Basale onderzoeksreactor	Vermoedelijk	R	N	S
Turkije	800,2	11,6	93,6	72.300	160,4	Onderzoeksreactor Mogelijk kernwapens NAVO	N	R	R	R
VAE		2,55	24,19	(4.300)	593	N	N	R	R	S

* 2003 tenzij anders vermeld

** Ter vergelijking de uitgaven voor Defensie in Nederland zijn iets minder dan 600 US\$ per hoofd van de bevolking. De armere landen in het Midden-Oosten zitten hier ruim onder, terwijl Israël en Koeweit een veelvoud per hoofd van de bevolking aan de krijgsmacht spenderen. Bron: Middle East Military Balance.

*** Voor raketprogramma's en biologische wapen programma's zie o.a. bron, ook voor conventionele wapens is dit een gedetailleerd overzicht.

**** NPT = non-proliferatie verdrag, CWC = chemische wapens conventie, en BWC = biologische wapens conventie. R/N wel of geen ratificatie, S ondertekening, maar nog geen ratificatie.

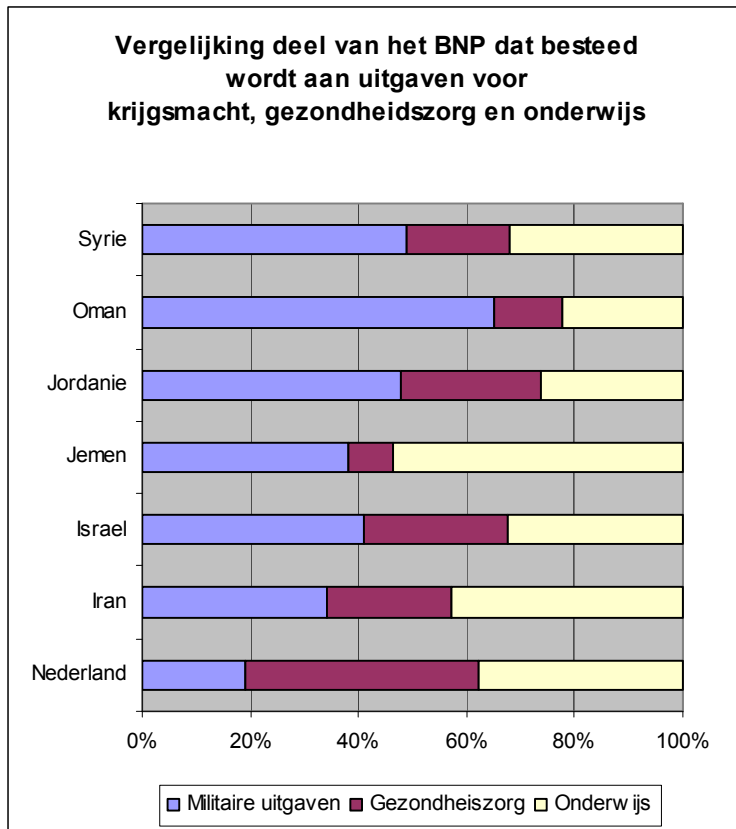
***** Voor Irak zijn wel gegevens, maar deze zijn onbetrouwbaar en aan grote veranderingen onderhevig.

() schatting

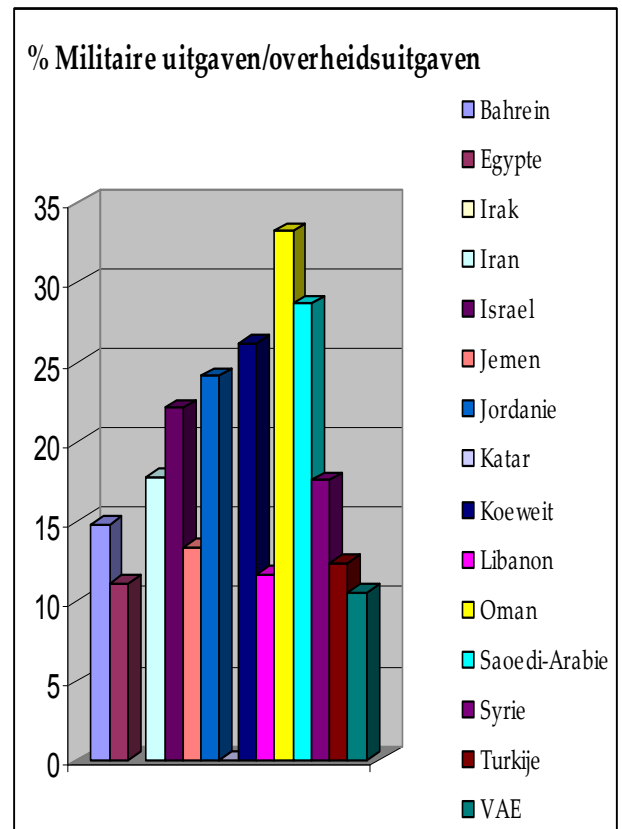
Bron: Middle East Military Balance, Jaffee Center for Strategic Studies

Militaire uitgaven:

Figuur 1

Figuur 2

Toelichting:

In deze figuren worden twee verschillende macro-economische cijfers gebruikt: in figuur 1 het Bruto Nationaal Product (BNP) en in figuur 2 de overheidsuitgaven. Dit laatste cijfer geeft een betere indicatie van de prioriteiten van de overheid dan het BNP-cijfer dat de gehele economie betreft. Beide grafieken zijn van belang in de discussie rond Human Security.

Figuur 1: Slechts voor zes van de vijftien landen is voldoende informatie bij de UNDP bekend. Van Katar en Irak is geen betrouwbare informatie bekend over uitgaven voor gezondheidszorg en onderwijs. Ook Bahrein, Egypte, Koeweit, Saoedi-Arabië en de VAE zijn niet opgenomen, omdat de UNDP niet beschikt over cijfers betreffende de uitgaven voor onderwijs. Libanon en Turkije zijn niet opgenomen, omdat de UNDP niet beschikt over de uitgaven voor gezondheidszorg. Zie voor overige gegevens toelichtende tabel bij figuur 1.

Figuur 2: Wereldwijd wordt 10 procent van de overheidsbudgetten besteed aan wapens. Voor de landen in het Zuiden is dit 14,5 procent. (WMEAT 2000).

In het Human Development Report 2003 staat dat landen in het Zuiden hun onderwijs op een hoger peil zouden kunnen brengen door te bezuinigen op militaire uitgaven (kader 4.5). In die zin is het percentage overheidsuitgaven van belang in de discussie rond de Millennium Development Goals.

Bron: Middle East Military Balance.

Land	Uitgaven als % van het BNP bestemd voor:		
	Militair apparaat	Gezondheidszorg	Onderwijs
Nederland	2,5	5,7	5
Iran	4	2,7	5
Israël	9,2	6	7,3
Jemen	7,1	1,5	10
Jordanië	8,4	4,5	4,6
Oman	12,3	2,4	4,2
Syrië	6,1	2,4	4
VAE	3,7	2,2	N.A.
Bahrein	3,9	5,1	N.A.
Egypte	2,7	1,9	N.A.
Koeweit	10,4	3,5	N.A.
Saoedi-Arabië	9,8	3,4	N.A.
Libanon	4,7	N.A.	2,9
Turkije	4,9	N.A.	3,7

Bron: Human Development Report 2004, tabel 19: 'Priorities in public spending.'

Wapenaankopen en –uitvoer Midden-Oosten

Omvang aankopen grote wapensystemen (2000-2004)

in US\$ miljoen (waarde 1990)

bron: SIEMON T. WEZEMAN and MARK BROMLEY, 'The volume of transfers of major conventional weapons: by recipients and suppliers, 2000–2004,' SIPRI Yearbook 2005, Table 10A.1.

Rang orde		Land	2000	2001	2002	2003	2004	2000–2004
2000–2004	1999–2003a							
5	4	Turkije	789	448	985	658	418	3 298
6	6	Egypte	807	778	599	521	398	3 103
8	16	VAE	312	185	201	637	1 246	2 581
11	13	Iran	331	449	422	435	283	1 920
13	11	Israël	320	88	267	279	724	1 678
15	12	Saoedi-Arabië	68	74	558	134	838	1 672
20	26	Jemen	158	92	537	40	309	1 136
25	25	<i>Nederland</i>	127	137	262	156	183	865
26	29	Jordanië	132	156	123	308	132	851
43	40	Syrië	420	-	-	27	-	447
44	44	Bahrein	308	31	58	6	10	413
51	62	Oman	109	12	61	19	123	324
55	50	Koeweit	123	67	18	49	-	257
76	144	Irak	-	-	-	-	82	82
88	66	Katar	14	12	12	10	-	48
		Totaal	15 840	16 618	15 692	17 178	19 162	84 490

Landen in het Zuiden komen hoger in deze lijst dan landen in het Westen. Laatst genoemden kopen een groot deel van hun wapens bij de defensie-industrie in eigen land. De VS komt in deze tabel bijvoorbeeld op plaats 12 (in SIPRI Yearbook 2004 op 19), terwijl ze verantwoordelijk zijn voor ruim 40% van de wereldwijde militaire uitgaven.

Omvang verkopen grote wapensystemen (2000-2004)

in US\$ miljoen (waarde 1990)

bron: SIEMON T. WEZEMAN and MARK BROMLEY, 'The volume of transfers of major conventional weapons: by recipients and suppliers, 2000–2004,' SIPRI Yearbook 2005, Table 10A.2.

Rang orde		Land	2000	2001	2002	2003	2004	2000–2004
2000–2004	1999–2003a							
10	13	Israël	272	226	289	283	188	1 258
12	10	<i>Nederland</i>	215	188	251	318	211	1.183
28	26	Turkije	21	2	29	47	18	117
33	65	Jordanië	-	-	-	-	72	72
44	39	Egypte	-	25	-	-	-	25
53	62	VAE	-	-	-	-	3	3
59	57	Bahrein	-	2	-	-	-	2
63	66	Iran	-	-	-	-	1	1
65	43	Katar	-	-	-	-	-	-
		Totaal	15 840	16 618	15 692	17 178	19 162	84 490

Met uitzondering van Israël kent het Midden-Oosten geen landen die in de zin van financiële omvang belangrijke wapenleveranciers zijn. Overigens is er wel sprake van illegale leveranties door deze landen aan oorlogsgebieden, zoals Somalië (Arabisch schiereiland) en Rwanda (Egypte).

Nederland

Nederlandse wapenexportvergunningen in euro miljoen (1997-2003)

in € miljoen

Bron: [openbaarjaarrapport wapenexportbeleid](#)

Land	Rang	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Totaal
VAE	4	368,88	7,26	0,23	0,82	1,41	3,39	0,25	382,24
Turkije	5	79,87	61,17	17,43	4,58	6,67	21,83	75,42	266,97
Israël*	18	0,59	33,72	0,27	0,14	4,31		0,01	39,04
Saoedi-Arabië	20		2,18				20,98	0,78	23,94
Jordanië**	26				1,18			15,20	16,38
Bahrein	31	1,54		0,05	0,86	0,27	0,24	8,67	11,63
Katar	32	2,95	1,59	0,27	0,41	0,95	1,58	1,09	8,84
Oman	38		2,36		0,05	0,02	2,58		5,01
Koeweit	42	0,05			0,68		2,17		2,90
Egypte***	43		0,23	0,82	1,23	0,14			2,42
Jemen	51						0,15	0,97	1,12
Libanon	53	0,18	0,09	0,14	0,14				0,55
Totaal	71 landen	1.108,42	431,94	366,38	416,58	651,32	450,33	1.150,76	4.575,73

* Met Israël bestaan daarnaast ook andere wapenexportsamenwerkingsverbanden, de rol van Schiphol als doorvoerhaven, wapenaankopen bij de Israëliische wapenindustrie, onlangs stond Rafael - een grote Israëliische wapenfabrikant - op een wapenbeurs in Amsterdam, compensatiebeleid en leveringen van dual-use goederen die buiten het wapenexportbeleid vallen, maar wel een militair doel hebben.

** De status van de 2003 levering aan Jordanië is niet duidelijk aangezien de leverancier (de RDM) failliet is gegaan. Zal binnenkort bij de grootste tien afnemers staan vanwege levering van 400 pantservoertuigen.

*** Voor meer informatie over leveringen zie: <http://www.antenna.nl/amokmar/landen/algemeenazie.html> en de maandoverzichten van Economische Zaken: http://www.antenna.nl/amokmar/overheid_eu.html

Beknopt overzicht belangrijkste ontwikkelingen Nederlandse wapenhandel Midden-Oosten:

Egypte

Vermoedelijk dit jaar zal een vergunning worden gegeven voor de export van 400 pantservoertuigen aan Egypte. Dit is een zeer omvangrijke order en volgt een levering uit 1996 voor een levering van hetzelfde wapentype. Zie:

http://www.antenna.nl/amokmar/art/2004_17YPR_Egypte.html

Israël

Zie boven.

Saoedi-Arabië

De vorige minister voor Buitenlandse Zaken, Jaap de Hoop Scheffer stond een terughoudend beleid ten aanzien van wapenleveranties naar Saoedi-Arabië voor. Dit is onder zijn opvolger Minister Bot versoepeld.

Bruikbare bronnen:

World Military Expenditures and Arms Transfers	http://www.state.gov/t/vc/rls/rpt/wmeat
Middle East Military Balance	http://www.tau.ac.il/jcss/balance/toc.html#Glossary
VN-register conventionele bewapening	http://disarmament.un.org:8080/UN_REGISTER.nsf
UNDP Human Development Report	http://hdr.undp.org/reports/global/2004/pdf/hdr04_complete.pdf
Conventional Arms Transfers to Developing Nations, 1996-2003	http://www.firstgov.gov/fgsearch/resultstrack.jsp?sid=148648338&url=http://fpc.state.gov/documents/organization/35975.pdf
Swedish International Peace Research Institute	http://www.sipri.org